ಬಾಪೂಜಿಗೆ ಬಾಷ್ಪಾಂಜಲಿ

ಕುವೆಂಪು

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಕಾವ್ಯಾಲಯ

ಮೈಸೂರು

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೪೮

ಬೆಲೆ : ಎಂಟಾಣೆ

ಮುದ್ರಣಕಾರರು :

ಜಿ. ಎಚ್. ರಾಮರಾವ್, ಬಿ.ಎಸ್ಸಿ.

ಮೈಸೂರು ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್,

ಮೈಸೂರು

ಬಾಪೂಜಿಗೆ ಬಾಷ್ಪಾಂಜಲಿ

ನಮ್ಮ ಮಹಾತ್ಮನ್ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಹನಯ್ ?

ಬಡತನವಿರಲಿ, ದಾಸ್ಯವೆ ಇರಲಿ,
ಸಂಕಟವಿರಲಿ, ಏನೇ ಇರಲಿ,
ನಮ್ಮಾತಿಥ್ಯಕೆ ಕುಂದಿಲ್ಲ.
ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಈ ಗತಿಯಲ್ಲೂ
ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯಿಾ ಮಕ್ಕಳು ಕೊಡುವಾ
ದಿವ್ಯಾತಿಥ್ಯಕೆ ಸಮನಿಲ್ಲ :
ಬೇರೆ ನಾಡುಗಳಿಗೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು
ವಂಚನೆ ಕೋಟಲೆ ಹಿಂಸೆಯ ಕೂಗು !
ಇನ್ನುಳಿದಾರೊಳ್ ವೇದ ಉಪನಿಷತ್
ಭಾರತ ರಾಮಾಯಣಗಳ ರಸ ಸತ್ ?
ನಮ್ಮ ಮಹಾತ್ಮನ್ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಹನಯ್ ?
ಆ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನ ಕೃಪೆ ಹಿಡಿದಿರೆ ಕಯ್
ಬಂಧನವೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕೆ ಮಿಗಿಲಯ್ !
ಇದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ನೆಲದೊಲವಲ್ಲಯ್ ;
ಈ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಪರಮಾರ್ಥವೆ ಉಸಿರಯ್ !

—'ಗಣೇಶಗಾಥಾ'ದಿಂದ

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ

ಈ ಮಹಾಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರಣಯಾಗ ಧೂಮದಲಿ
ಶ್ವೇತಾಗ್ನಿ ಜ್ವಾಲೆಯೊಂದುರಿಯುತಿದೆ ; ನಿಶ್ಚಲಂ
ರಂಜಿಸುತ್ತಿದೆ—ಶಾಂತಿಯಲಿ ಹಿಮಮಹಾಚಲಂ
ರಾರಾಜಿಪಂತೆ ನೀಲಿಮ ನಭೋಧಾಮದಲಿ.
ಲೋಕ ಲೋಚನದಂತರಾಳದಾರಾಮದಲಿ
ವಿಶ್ವಕಂಪನ ಕಾರಿಯಾದ ಧರ್ಮದ ಬಲಂ
ಮೂರ್ತಿಗೊಳೆ ಮೂಡಿದೀತನು ಮಹಾತ್ಮನೆ ವಲಂ!
ಬಾಳು ಪಾವನವಾದುದೀತನಿಂ ಭೂಮಿಯಲಿ!
ಓ ಮಹಾತ್ಮನೆ, ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯತೀರ್ಥದಲಿ
ಮಾನವನ ಮೋಹ ಮದಮಾತ್ಸರ್ಯಗಳು ಮಿಂದು
ಪ್ರೇಮದಿ ಪುನೀತವಾಗಿಹವು! ಸುಮುಹೂರ್ತದಲಿ
ಭಾರತಾಂಬೆಯ ಸಿರಿವಸಿರಿನಿಂದಲೈತಂದು
ಧರ್ಮದಲಿ ನೆಚ್ಚುಗೆಡುತಿದ್ದೆಮಗೆ ನೀನಿತ್ತೆ,
ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ಕಲ್ಕಿಯೇ, ದೃಢಭಕ್ತಿಯನು ಮತ್ತೆ!

ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲಿ ತನ್ನ ಜೀವವನು
ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಹೋರುವನು ವೀರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ ;
ನೊಂದರೂ ಬೆಂದರೂ ಸತ್ಯವನು ಕೈಬಿಡದೆ
ಜವನ ದಾಡೆಯ ನುಗ್ಗುವವನು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ !
ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯ ಬಲದಿ ಮಿಂಚುಗಳ ಸಂತೈಸಿ
ಸಿಡಿಲುಗಳ ಬೋಳೈಸುವವನು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ ;
ಹೊಡೆಯದೆಯೆ ತಡೆಯುವವನು ವೀರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ !
ಗೆಲ್ಲದೆಯೆ ಗೆಲ್ಲುವನು ವೀರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ !
ಸಿಡಿಗುಂಡಿನೆದುರಿನಲಿ, ಕೂರಸಿಗಳೆದುರಿನಲಿ,
ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಂಕೋಲೆಗಳ ಕರಿಯ ತೆಕ್ಕೆಯಲಿ,
ಜೈಲಿನಲಿ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕ್ರೂರದರ್ಪದಲಿ,
ಹರಿವೆದೆಯ ನೆತ್ತರಿನ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ, ಮುಂದಿಟ್ಟ
ಕಾಲ ಹಿಂದೆಗೆಯದಳಿವವನು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ !
ದೇಶಮಾತೆಯ ಸುಖಕೆ ತನ್ನ ಸುಖವನು ಬೇಳ್ವ,
ದೇಶದ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಬದುಕನು ಸೀಳ್ವ,
ಹಿಂಸೆಯನಹಿಂಸೆಯಿಂ ಹಿಂಸಿಸಿಯೆ ಕೊಲ್ವ,
ಸಮರಲೋಲನೆ ನಮ್ಮ ವೀರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ !
ಪ್ರೇಮಾಗ್ನಿಯಿಂ ದ್ವೇಷದಗ್ನಿಯನು ಸುಟ್ಟು,
ದೇಹಶಕ್ತಿಯನಾತ್ಮಶಕ್ತಿಯಿಂ ಗೆದ್ದು
ಬಗೆಯಲ್ಲಿ, ಬಾಯಲ್ಲಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಯನು
ಬಿಟ್ಟು ಹೋರುವ ಭಟನು ವೀರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ !
ಹೇಳದೆಯೆ ಕೇಳದೆಯೆ ದಳಪತಿಯು ನುಡಿದಂತೆ
ಮಾಡುವವನಾವನೋ ಅವನೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ ;
ಕೋಪಿಸದೆ ಶತ್ರುವಿನ ರಭಸವಹ ಕೋಪವನು
ಸಹನೆಯಿಂ ಗೆಲ್ಲುವ ಪರಾಕ್ರಮಿಯು ; ಬಲವಿರಲು

ಬಲುಮೆಯನು ತೋರದನು ದಿವ್ಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ!
ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಉಪ್ಪು ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರಲು
ಇತರರನು ನೋಯಿಸದೆ ತನ್ನ ಜೀವವ ತೆತ್ತು
ಕಾಯುವವನಾವನೋ ಅವನೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ!
ಎಂದಿಗೂ ಆಣೆಯಿಡದವನು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ!
ಎಂದಿಗೂ ಶಾಪಗೊಡದವನು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ!
ರಾಕ್ಷಸೀ ಬಲದಿಂದ ನಮ್ಮನಾಳುವ ಜನರ
ಹಳವಿಗೆಗೆ ಬಾಗದವನವನೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ!
ತನ್ನ ಗೌರವ ಕೆಡದ ರೀತಿಯಲಿ ನಡೆಯುವನು,
ತನ್ನ ಚಾಗಕೆ ತಾನೆ ಬಲುಹೆಮ್ಮೆ ಪಡದವನು,
ಮರೆಯದೆಯೆ ಹಡೆದ ಮಾತೆಯ ಸೇವೆಯನು ಮಾಡಿ,
ಮೌನದಿಂ ಮಡಿವವನು ಧನ್ಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ!
ಕಲಿಯುಗದ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ಕಲ್ಕಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ!

ಸಭ್ಯತಾ ದೇವತೆ*

ಮನುಜರಲಿ ದೇವತ್ವದಾಕಾಂಕ್ಷೆಯುಳಿದಿಲ್ಲ;
ಉಳಿದಿಹುದು; ದಿನದಿನಕೆ ಬೆಳೆಯುತಿದೆ; ಎಂಬುದಕೆ
ಸಾಕ್ಷಿಯಿದು: ದಶದಶ ಸಹಸ್ರ ಜನ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು
ನೆರೆದಿಹುದು ಬಿಸಿಲಿನಲಿ ಮಾನವ ಮಹಾತ್ಮನಿಗೆ
ಗೌರವಾರಾಧನೆಯ ನೈವೇದ್ಯವನು ಸಲಿಸೆ!
ಇವನು ಕಲ್ಲನು ರೊಟ್ಟಿಮಾಡಿಲ್ಲ; ಹುಲ್ಲಿನಲಿ
ನಿಶಿತಾಸ್ತ್ರವನು ಮಂತ್ರದಿಂ ರಚಿಸಿ ದಾನವನ
ಕೊಂದಿಲ್ಲ; ಅರ್ಧನರ ಅರ್ಧಮೃಗ ರೂಪದಲಿ
ಕಂಭವನ್ನೊಡೆದು ಗುಡುಗುಡಿಸಿ ಮೂಡಿದನಿಲ್ಲ;
ದಶಶಿರನ ಕೊಂದಿಲ್ಲ; ಚಕ್ರಧರನೂ ಅಲ್ಲ.
ಅದ್ಭುತ ಪವಾಡಗಳ, ಅಘಟಿತ ವಿಚಿತ್ರಗಳ
ಗೋಜಿಗಿವನೆಂದಿಗೂ ಹೋಗುವಾತನೆ ಅಲ್ಲ!
ಮತ್ತಾವ ದೇವತ್ವದೀಕ್ಷಣೆಗೆ ನೆರೆದಿಹರ್
ಇನಿತು ಮನುವಂಶಜರ್? ನೋಡಲೆಂದೆಂಬೆಯೇನ್?
ಆನೆಯಂಬಾರಿಗಳ ರಾಜಶ್ರೈಸಿರಿಯಿಲ್ಲ;
ಇವನು ಸುಂದರನಲ್ಲ; ಯುವಕನಂತೂ ಅಲ್ಲ;
ಮುದುಕನಾಗಿಹನು; ಹಲ್ಲುಗಳುದುರಿ ಬಾಯಿ ಬರಿ
ಬೋಡಾಗಿಹುದು. ಇವಗೆ ಚೆಂದುಟಿಯ ಚೆಲುವಿಲ್ಲ;
ಕಮಲಾಕ್ಷನಿವನಲ್ಲ. ಮತ್ತೇಕೆ? ಮೃದುಮಧುರ
ವಾಗ್ವಿಲಾಸಕೆ ಸೋತು ಎಂಬೆಯೇನ್? ಅದೂ ಸುಳ್ಳು!
ಇವನ ದನಿ ದೂರಕ್ಕೆ ಕೇಳಿಸದು; ಮಾತಿನಲಿ
ರಸಿಕತೆಯ ಬೆಡಗು ಬಿಂಕಗಳಿಲ್ಲ; ಓಜಸ್ಸು
ವಿನ್ಯಾಸ ವೈಖರಿಗಳಿನಿತಿಲ್ಲ; ವಿಷಯವೋ

* ಹರಿಜನೋದ್ಧಾರಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಗಾಂಧಿಜಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ರಚಿಸಿದ್ದು.

ಬೀದಿ ಗುಡಿಸುವ ಜಾಡಮಾಲಿಗಳ ಕುರಿತದ್ದು !
ಹಿಮಗಿರಿಯ ಭವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್, ಗಗನವನೆ
ಚುಂಬಿಪ ತುಷಾರಮಯ ಗಿರಿ ಶಿರ ತರಂಗಗಳ
ರಮಣೀಯ ಕಮನೀಯ ಭೀಷ್ಮ ಸಂಮೋಹವನ್
ಕುರಿತಿವನು ನುಡಿವನಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಸಾಗರದ
ಸುಂದರ ಸುನೀಲ ಸಲಿಲದ ನೃತ್ಯ ಮಹಿಮೆಯನ್
ಮಾತಿನಲಿ ತೋರಲೆಳಸುವ ವಾಗ್ಮಿಯಿವನಲ್ಲ.
ಚೈತ್ರವೈಶಾಖಾದಿ ಮಾಸಗಳ, ಪುಷ್ಪಗಳ,
ಪಕ್ಷಿಗಳ, ತರು ಲತಾಗುಲ್ಮಗಳ, ವರ್ಷಗಳ
ಕುರಿತು ಮಂಜುಳ ಶೈಲಿಯಲಿ ವರ್ಣಿಸುವ ಸರಸ
ಕಾವ್ಯರ್ಷಿಯಿವನಲ್ಲ. ಇವನು ಹೇಳುವ ವಿಷಯ,
ಇವನ ಮೇಣ್ ಇವನ ಮಾತಿನ ತೆರದಿ, ದಿನದಿನದ
ಸರಳ ಸಾಧಾರಣದ ಬಡಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡಿನದು !

ಆದರೂ ದರ್ಶನಕೆ ಮುತ್ತಿಹರು ಮಾನವರು,
ಜೇನುಹಲ್ಲೆಗೆ ಜೇನುಹುಳು ಕವಿಯುವಂದದಲಿ,
ಐಸಿರಿ ಪವಾಡ ವಾಗ್ಮಿತೆಗಳನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ,
ಪ್ರೇಮ ಸತ್ಯಾಹಿಂಸೆ ಸಮತೆಗಳನಾಚರಿಸಿ,
ಬೋಧಿಸುವ, ಸಾಧಿಸುವ, ಜನರನೆಚ್ಚರಗೊಳಿಪ
ಸರಳ ಜೀವನದ ದೇವತ್ವದಾರಾಧನೆಗೆ!
ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನೆ ದೇವರೆಂದೆಂಬುವಾ ಕಾಲ
ಒಂದಿತ್ತು. ಮತ್ಸ್ಯ ಕೂರ್ಮಾದಿ ನರಸಿಂಹರನು
ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂ ಪೂಜಿಸುವ ಕಾಲವೊಂದಿತ್ತು ;
ರಾಜದರ್ಪದಲಿ, ಅಧಿಕಾರದಲಿ, ಕ್ರೌರ್ಯದಲಿ,
ಶಕ್ತಿ ಬಲ ಯುಕ್ತಿ ಸಿರಿ ಮೇಣ್ ಅಹಂಕಾರದಲಿ
ದೇವತ್ವವನು ಕಾಣುವಾ ಕಾಲವೊಂದಿತ್ತು.
ಆ ಅನಾಗರಿಕ ಮಾನವ ದೇವಭಾವಗಳ್
ಇಂದು ದೂರಾಗುತಿವೆ. ಮಾನವನ ಅಭ್ಯುದಯ

ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳಿಗಾಗಿ ನೊಂದವರ್, ಬೆಂದವರ್,
ಮನುಜರಂತೆಯೆ ಬಾಳಿ ಹೋರಾಡಿ ಸಂದವರ್,
ರಾಜ್ಯಭೋಗತ್ಯಾಗದಮಲ ವೈರಾಗಿಗಳ್,
ಮನುಜ ತನುಜರ್ ಇಂದು, ಕ್ರಿಸ್ತ ಬುದ್ಧಾದಿಗಳ್,
ಮಾನವರ ಪೂಜೆ ಗೌರವಗಳನು ಕೈಕೊಳ್ವ
ದೇವತೆಗಳಾಗುವಾ ಕಾಲವೈತಂದಿಹುದು.
ಋಜುದೃಷ್ಟಿ ದೊರೆಕೊಳಲ್ ಮೂರು ಯುಗಗಳ್ ಕಳೆದು
ಕಲಿಕಾಲ ಬೇಕಾಯ್ತು! ಧನ್ಯ, ಕಲಿಯುಗ, ಧನ್ಯ!

ಇದು ವಿಶ್ವಘಟನೆ †

ಇಂದು, ಈ ಲೋಕದಲಿ, ನಡೆವ ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲ
ಅಜಗಳ್ಳೆಸಲೆ ಈ ಗಜೇಂದ್ರ ಘಟನೆಯು ಮುಂದೆ!
ಮುಂದೆ, ಈ ಯುದ್ಧವೂ ವಿಸ್ಮೃತಿಯೊಳದ್ದಿದಾ
ಶತಮಾನ ಶತಗಳಾಚೆಯ ಕಣ್ಗೆ ತಳತಳಿಸಿ,
ಪೊಳೆವುದೀ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶದ ಪವಿತ್ರ ದೃಶ್ಯಂ.
ರಾಮ ದರ್ಭಾಸ್ತರಣ ಶರಧಿ ತರಣ ವ್ರತಂ,
ಭೀಷ್ಮನ ಶರದ ಶಯ್ಯೆ, ಸಾಕ್ರೆಟೀಸನ ಕರದ
ವಿಷಪಾತ್ರೆ, ಯೇಸುಕ್ರಿಸ್ತನ ಶಿಲುಬೆ—ಅವೆಲ್ಲಮುಂ
ಒರ್ಮೆಯ್ಯೊಳವತರಿಸಿದಂತಿದೆ ಮಹಾತ್ಮನೀ
ನಿರಶನದ ನೋಂಪಿ: ಸಂಗ್ರಾಮ ವೀರನ ದೃಢತೆ;
ಜ್ಞಾನ ವೀರನ ನಡತೆ; ಲೋಕ ಪಾಪ ಪ್ರತಿಮ
ಹಿಂಸಾ ವಿಷವನೀಂಟೆ, ಸಕಲರ ಸುಖಕೆ ತಾನೆ
ಬಲಿಯಪ್ಪ ಕಲಿತನದ ಶಾಂತಿವೀರನ ಮೃಡತೆ!—
ತೊದಲುತಿದೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಜಿಹ್ವೆ. ಮೂಕವಾಗಿದೆ
ಹೃದಯದುತ್ಕಟ ಶೋಕದಾರ್ತರುದಿತಂ.—ಸಿದ್ಧಿ
ಬೇರುಂಟೆ ಸಕಲಸಾಧನದ ಗಂತವ್ಯಕ್ಕೆ?
ಯಾರ ಬದುಕೆಲ್ಲ ಬಾಳ್ವೆಯ ಸಫಲತೆಯೊ ಅದಕೆ
ಅದುವೆ ಗುರಿ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮಮವ್ಯರ್ಥಮ್; ಅದರಿಂದೆ,
ಸತ್ತರೂ ಸಾರ್ಥಕಮೆ! ಬದುಕಲಿನ್ ಪೇಳ್ವುದೇನ್?
ನಿನ್ನನಭಿಷೇಕಿಸುವೆನಶ್ರುತೀರ್ಥದಿ, ನನ್ನ
ಓ ಜಗದ್ಗುರೂ, ಸರ್ವಮಂಗಳ ಶ್ರೀತರೂ!

---

† ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಜಿ ಉಪವಾಸ ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿ ಇವತ್ತಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳಾದವು. ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವರದಿ ಚಿಂತಾಜನಕ. ಇನ್ನು ಒಂಬತ್ತು ದಿನಗಳು ಹೇಗೆ ಸಾಗುತ್ತವೆಯೋ ದೇವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಸರಕಾರದ ಮನೋಭಾವದಲ್ಲಿ ಕಾಠಿನ್ಯ ಒಂದಿನಿತೂ ಕುಗ್ಗಿದಂತಿಲ್ಲ. ಲೋಕದ ಸಂತಸಮುದಾಯವೆಲ್ಲ ಕಾತರತೆಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿದೆ. ೨೩-೨-೧೯೪೩

ಶ್ರೀರಾಮಪುರದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿಜಿ*

ದಿವ್ಯ ಮಂತ್ರವ ಜಪಿಸು : ಬೆಂಬಲ ಮಹಾತ್ಮನಿಗೆ!
ದೂರವೆನಿತಾದರೇನ್ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಜವಕೆ ?
ಇಂದೊಬ್ಬನೆಯೆ ನಡೆದನಾ ದೈವವನು ನೆಮ್ಮಿ
ಮತವೈರ ದಹಿಸಿದಾ ಶ್ರೀರಾಮಪುರಕೆ!
ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನ ಹಳ್ಳಿ ಅದು, ಓ ರಾವಣಾರಿ ;
ನಿನ್ನ ನಾಮದ ಭಕುತನಾ ಪೂಜ್ಯ ಗಾಂಧಿ.
ನಿನ್ನ ಚರಿತೆಯನುಲಿದ ಕವಿಗೆ ನೀಡೀ ಭಿಕ್ಷೆ :
ಬೇಡುತಿಹೆನಸಹಾಯನಿಗೆ ಆಗು ರಕ್ಷೆ !
ಶಂಕೆಯೇತಕೆ, ಹೃದಯ ? ಇರಲು ಜಗದೀಶ ದಯಾ
ರಕ್ಷೆಯಾಗದೆ ಪೇಳ್ ಅಮರ ಲಕ್ಷ ಸೇನೆ ?
ಕೋಟ್ಯಾತ್ಮ ಸಂಬಂಧಿ ಪೇಳೊಂಟಿಗನೆ ಗಾಂಧಿ ?
ಕೋಟಿ ಹೃತ್ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಕೋಟಿ ಫಣೆಗಳನೆತ್ತಿ
ಕೋಟಿ ನಿಲ್ಲನದೊ ಧರ್ಮ್ಮಫಣಿರಾಟ್ ತಾನೆ!

---

*ಗಾಂಧಿಜಿ ಒಬ್ಬರೆ ನೌಕಾಲಿಯ ಬಳಿಯ ಶ್ರೀರಾಂಪುರವೆಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸಿ ಸಖ್ಯಸಾಧನೆಗೆ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಡುನೀರಿನ ಭೀಷಣ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭೀಷಣತರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಧ್ಯೆ, ಹಾಲಾಹಲವಲ್ಲಿ ಅಮೃತ ಮಂಥನಕ್ಕಾಗಿ ದೀಕ್ಷೆತೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ೨೨–೧೧–೪೬.

ದಿವಂಗತ ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತ ! *

ರಾಷ್ಟ್ರ ಪಿತ ದಿವಂಗತ
ಉನ್ಮತ್ತ ಹಸ್ತ ಹತ !
ನರಹೃದಯದ ವಿಷವಾರ್ಧಿಗೆ
ಜೀವಾಮೃತ ಸಮರ್ಪಿತ !
ಕ್ಷಮಿಸು, ಓ ಜಗತ್ ಪಿತ :
ಅದೃಷ್ಟ ಹೀನ ಭಾರತ !

ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪಿತಾಮಹನು ರಣರಂಗದ ಮಧ್ಯೆ ಶರಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಂಗತನಾದನು. ನಮ್ಮ ಸಾಕ್ರೆಟೀಸನಿಗೆ ವಿಷಪಾನ ಮಾಡಿಸಿಯಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಯೇಸುಕ್ರಿಸ್ತನು ಶಿಲುಬೆಗೇರಿದನು. ಜಗದ್ವಂದ್ಯ ಲೋಕಗುರು ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ತಲೆಕೆಟ್ಟ ಕೊಲೆಗಾರನೊಬ್ಬನ ಕ್ರೂರ ಹಸ್ತದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಸಭೆಯ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ, ತಮ್ಮಿಬ್ಬರು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರೇಮ ಬಾಹುಗಳ ನಡುವೆ ನಿಂತು, ತಮ್ಮನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಪುಲಜನವೃಂದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮೆರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಹಣೆಗೆತ್ತಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಮೃತ್ಯುರಾಹುವಿಗೆ ತುತ್ತಾದರು. ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅತಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಹಿಂದೂ ಯುವಕನೊಬ್ಬನು ಚಿಮ್ಮಿ ನಿಂತು ಅವರ ತೆರೆದೆದೆಗೆ ಗುಂಡಿಟ್ಟು ಕೊಂದನಂತೆ. ಹಿಂದೆಂದೂ ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ನಡೆಯದಂತಹ ಇಂತಹ ಅಸಹ್ಯವಾದ ಘೋರ ಪಾತಕವನ್ನು ಇಂದು ನಡೆಸಿ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ದೇಶವೇ ಜಗತ್ತಿನ ಮುಂದೆ ಮಹಾಪರಾಧಿಯಾಗಿದೆ; ಅನವಮಾನಿತವಾಗಿದೆ; ನಾವು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಡೆಯದಂತಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶ ಲೋಕದ ತಿರಸ್ಕಾರಕ್ಕೂ ಶಾಪಕ್ಕೂ ಪಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಈ ಪಾಪಕರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ತಪಸ್ಯೆಯಿಂದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಯೇಸುಕ್ರಿಸ್ತನನ್ನು ಮೊಳೆ ಹೊಡೆದು ಕೊಂದ ಜನಾಂಗಕ್ಕಾಗಿರುವ ದುರ್ಗತಿಯೇ ಒದಗುತ್ತದೆಯೋ

---

* ಗಾಂಧಿಜಿಯ ನಿಧನದ ಮರುದಿನ ಸಂಜೆ ಮೈಸೂರು ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಸಾರ ಭಾಷಣ (೩೧–೧–೧೯೪೮).

ಏನೋ ಎಂದು ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಮತ್ತೇನಿದ್ದೀತು ನಾವು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ? ಯಾವ ಮಹಾಪುರುಷನ ಪ್ರೇಮಮಯ ಹೃದಯವು ಗುಂಡು ತಗುಲಿ ಬಿರಿಯಿತೋ ಆ ಹೃದಯದ ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಅಚಂಚಲವಾದ ದೃಢತೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸಿ ಸಾಧಿಸುವುದೊಂದೇ ನಮಗೆ ಮುಂದಿರುವ ಶ್ರೇಯೋಮಾರ್ಗ. ಶಿಲುಬೆಗೇರಿದ ಯೇಸುಕ್ರಿಸ್ತನಿಗೆ 'ಕ್ಷಮಿಸು, ತಂದೆ!' ಎಂದು ಮಾನವರ ಪರವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಬೇಡಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾದರೂ ಇತ್ತಂತೆ. ನಿನ್ನೆ ಮಡಿದ ನಮ್ಮ ಕ್ರಿಸ್ತನಿಗೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶಕೊಡದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಹೋಯಿತಂತೆ. ಆದರೂ ಆತನ ಮುಖಮುದ್ರೆ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿ, ಕ್ಷಮಾಶೀಲವಾಗಿ, ಧ್ಯಾನ ಪೂರ್ಣಶಾಂತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿ, 'ಕ್ಷಮಿಸು ತಂದೆ!' ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತೆಂದು ಆ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ವೇದ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಮೃತಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಮೃತವನ್ನೇ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮುಖಮುದ್ರೆಯ ಸಂದೇಶ–ಕ್ಷಮೆ, ಪ್ರೇಮ, ಸತ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ ಇವು ನಮಗೆ ರಕ್ಷಾಮಂತ್ರಗಳಾಗಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ ಮಾತ್ರವೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸದ್ಯೋಜಾತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಾಯಂತ್ರ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಎಷ್ಟು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ, ಎಷ್ಟು ಆಕಸ್ಮಿಕ, ಎಷ್ಟು ಭಯಂಕರವಾಗಿತ್ತು ನಿನ್ನೆ ಬಂದ ಆ ಘೋರ ವಾರ್ತೆ! ಮೊನ್ನೆತಾನೆ ಆಮರಣ ಪರ್ಯಂತ ಕೈಕೊಂಡ ಉಪವಾಸವ್ರತದಿಂದ ದೆಹಲಿಯ ವಿಷಸಮುದ್ರವನ್ನೂ ಕ್ಷೀರಸಾಗರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ, ಲೋಕದ ಪ್ರಶಂಸೆಗೂ ಪೂಜೆಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಗೂ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಹೊಸ ಆಶೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಚೋದಿಸಿದ್ದರು. ನೂರಿಪ್ಪತ್ತೈದುವರ್ಷದ ಹೊಂಗನಸು ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟಕ್ಕೇ ಬಿರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆಯ ಕಟುಲೀಲೆಗೆ ಏನು ಹೇಳುವುದು? ತಲೆಬಾಗಿ ಮೂಕರಾಗುವುದೊಂದೆ ದಾರಿ. ಆ ವಾರ್ತೆ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಜನ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದವರಿಗೆ ಛಿ: ಮಾಡಿದರು. ಸತ್ತರೆಂದು ನಂಬುವುದಾದರೂ ಎಂತು? ಗುಂಡು ಬಿದ್ದು ಸತ್ತರೆಂದಾಗಲಂತೂ ಯಾರೂ ನಂಬದೆಹೋದರು. ಏನು? ಗಾಂಧಿಜಿಗೆ? ಗುಂಡಿನೇಟು? ಅಸಾಧ್ಯ! ಅಸಂಭವ!

ಅವಿವೇಕ! ಸುಳ್ಳು! ಖಂಡಿತ ಸುಳ್ಳು! ಆಕಾಶವಾಣಿ ಶೋಕವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಒತ್ತಿಯೊತ್ತಿ ಹೇಳಿದಾಗ ನಂಬಲೇ ಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಆಗಂತೂ ಜನರಲ್ಲುಂಟಾದ ಕಳವಳ, ಭೀತಿ, ನಿರಾಶೆ, ಸಂಕಟ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೇಳತೀರದು. ಬದುಕಿನ ಅರ್ಥವೇ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಶೂನ್ಯವಾದಂತಾಯಿತು. ಜೀವನದ ಪ್ರಯೋಜನವೇ ಕೊನೆ ಮುಟ್ಟಿದಂತೆ ತೋರಿತು. ಗಾಂಧಿ ಇಲ್ಲದ ಜಗತ್ತು! ತೆಗೆ ತೆಗೆ ಅದೆಲ್ಲಿಯ ಮಾತು! ಎರಡು ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಭರತಖಂಡದ, ಬಾಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆವರಿಸಿ, ಉಸಿರನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ, ಚೇತನಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೆಳಕಾಗಿ, ದಾರಿಗೆ ಸಂಗಾತಿಯಾಗಿ, ಕೆಳೆಯನಾಗಿ, ನಾಯಕನಾಗಿ, ಸುಧಾರಕನಾಗಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯೂ ಗುರುವೂ ಆಗಿದ್ದ ಗಾಂಧಿಯಿಲ್ಲದ ಜಗತ್ತು ಜಗತ್ತೆ? ಅದೊಂದು ಅಮಂಗಲ ವಿಪತ್ತು!—ಉಳಿದವರ ಮಾತಿರಲಿ! ನೆಹರು, ಪಟೇಲ್, ಅಜಾದ್ ಅಂಥವರಿಗೂ ಏನಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ರೇಡಿಯೋದಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನಿ ಮತ್ತು ಉಪಪ್ರಧಾನಿ ಇಬ್ಬರೂ ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಸಾರ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಹಜ ಧೈರ್ಯವನ್ನೂ ಒತ್ತಿ ಮೀರಿಬಂದ ದುಃಖಾತಿಶಯಕ್ಕೆ ಗದ್ಗದ ಧ್ವನಿ ನೀಡಿದುದನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆಲಿಸಿ ಮರುಗಿದ್ದೇವೆ.

ನಿಜ, ನಮ್ಮ ದುಃಖಕ್ಕೆ ತೀರವಿಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅಳತೆಯಿಲ್ಲ. ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಪಡೆಯಲಾಗದ ಒಡವೆ ನಮ್ಮಿಂದ ಚ್ಯುತವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ರಿಕ್ತತೆಯೋ ಪಾತಾಳದಂತೆ ಗಭೀರವಾಗಿದೆ; ಆಕಾಶದಂತೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನೆ ಸರ್ವದೇಶಗಳನ್ನೂ ನಗುವಂತೆ ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿದ್ದವರು ಇಂದು ಎಲ್ಲನಾಡುಗಳೂ ನಗುವಂತೆ ದಟ್ಟದರಿದ್ರರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೂ, ಪಂಡಿತ ನೆಹರೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಕ್ಲೈಬ್ಯಕ್ಕಿದು ಕಾಲವಲ್ಲ; ಅಧೈರ್ಯಕ್ಕಿದು ಅವಕಾಶವಲ್ಲ; ಅಸ್ಥಿರತೆಗೆ ಸಮಯವಲ್ಲ. ಗಾಂಧಿಜಿಗಾಗಿ ನಾವು ಅಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದುರದೃಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿಯಾವರೂ ಅಳುತ್ತಾ ಕೂರುವುದು ಅವಿವೇಕವೆ. ಈಶ್ವರನ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಘಟನೆ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲನೆಯದಲ್ಲವೆಂದೂ ತೋರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಎಂತಹ ದುರಂತ

ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದನೆಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಶ್ರೀರಾಮ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಕೊನೆ ಬಂದ ಪರಿಯನ್ನು ನೆನೆಯಿರಿ. ಶ್ರೀ ಕ್ರಿಸ್ತನು ಎಂತಹ ದುರ್ಮರಣಕ್ಕೀಡಾದನು ಎಂಬುದನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ. ನಮಗೆ ಅನರ್ಥವಾಗಿ ತೋರುವುದು ಈಶ್ವರನ ಸಮಷ್ಟಿದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೂ ಸಾರ್ಥಕವೂ ಆಗಿರಬಾರದೇನು? ಮಹಾತ್ಮರೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು: 'ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಈಶ್ವರನೊಬ್ಬನಿಗೇ ಇದೆ' ಎಂದು. ಕೊಂದವನು ಯಃಕಶ್ಚಿತ ಮನುಷ್ಯನಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಯೂ ರುದ್ರನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸರ್ವ ಮಂಗಲ ನಿಧಿಯಾದ ಭಗವಂತನ ಇಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಟ್ಟು ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸೊಂಟ ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಆತ್ಮದ ಅಮೃತತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜನ್ಮಾಂತರ ಮತ್ತು ಪುನರ್ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರದ್ಧಾಲುಗಳಾದ ನಮಗೆ ಪೂಜ್ಯ ಗಾಂಧಿಜಿಯ ದೇಹಾವಸಾನವು ಪುನರುತ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಚೋದನವಾಗಬೇಕು. ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞರಾದ ಗಾಂಧಿಜಿ ಮೃತರಾದರು ಎಂಬುದು ಲೋಕೋಪಚಾರದ ಮಾತು. ನಿಜವಾದ ನಿಜವಲ್ಲ. ಏಕ ದೇಹಸ್ಥವಾಗಿದ್ದ ಚೇತನ ಈಗ ಸರ್ವತ್ರವಾಗಿದೆ. ಆ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆಲ್ಲ ಅದು ಬಹುಗುಣಿತವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಸೂತ್ರಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಅಂತಹ ವಿಭೂತಿಗಳ ಆವಿರ್ಭಾವದಿಂದ 'ಮೋದಂತೇ ಪಿತರೋ ನೃತ್ಯಂತಿ ದೇವತಾಃ ಸನಾಥಾ ಚೇಯಂ ಭೂರ್ಭವತಿ': 'ಪಿತೃಗಳು ನಲಿಯುತ್ತಾರೆ, ದೇವತೆಗಳು ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ, ನಮ್ಮಿ ಪೃಥ್ವಿ ಸನಾಥಳಾಗುತ್ತಾಳೆ.' ಗಾಂಧಿಜಿಯನ್ನು ಹೆತ್ತ ನಮ್ಮಿ ಪೃಥ್ವಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅನಾಥೆಯಲ್ಲ, ನಿತ್ಯ ಸನಾಥೆ! ಆ ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನು ನಮ್ಮನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲಿ; ಆತನ ಕೃಪೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೈಬಿಡದೆ ಕಾಯಲಿ; ಆ ದೇವ ಮಾನವನ ದಿವ್ಯಸ್ಮೃತಿ ಕಂಗೆಟ್ಟಿರುವ ನಮ್ಮ ಜನತೆಯ ಮುನ್ನಡೆಗೆ ಗಗನೋನ್ನತ ದೀಪಸ್ತಂಭವಾಗಲಿ!

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಕಿ ಜಯ್!

ಜಯ್ ಹಿಂದ್!

ಬಾಪೂಜಿಗೆ ಬಾಷ್ಪಾಂಜಲಿ*

"ಮತ್ತೆ ಇದೇನು ?
ಎಂದೆಂದಿಗು ನಿನಗಿದೆ ಗತಿಯೇನು ? "

ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ಅನಂತ ನೀಲಾಕಾಶವನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ನಮಗೊದಗುವ ಒಂದು ಭವ್ಯಶಾಂತಿಯ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ ಪೂಜ್ಯಗಾಂಧಿಜಿಯ ಜೀವನ ಸ್ಮೃತಿ. ಅಲೆ ಅಲೆಅಲೆಯಾಗಿ, ಮಲೆಮಲೆಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬಿತಬ್ಬಿ, ದಿಗಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುವ ಮಹಾರಣ್ಯಶ್ರೇಣಿಯಿಂದ ಉದ್ದೀಪನವಾಗುವ ಒಂದು ಭೂಮಭಾವದಂತೆ ಭಕ್ತಿ ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಆಸ್ಪದವಾಗಿದೆ ಆ ಲೋಕವಂದ್ಯನ ಬಾಳಿನ ರುಂದ್ರ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ. ಬಾನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಅಂಚಿಲ್ಲದ ಹೆಗ್ಗಡಲಿನ ತೆರೆತೆರೆತೆರೆಯ ಸುದೃಢ ಚಂಚಲವಾದ ಬಹುಕರ್ಮಮಯ ಜೀವನದಂತೆ ನಿರಂತರ ನವೀನವಾದ ಸಾಹಸೋಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಆತ್ಮಶ್ರೀದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ ಆ ಚಿರಂಜೀವಿಯ ಅಮೃತಾತ್ಮಚರಿತೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಬದುಕು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವಕಲ್ಪನೆ ಸೋಲುವನಿತು ಯೋಜನಯೋಜನ ಯೋಜನ ಹಬ್ಬಿರುವ ಹಿಮಾಲಯ ಮಹಾಪರ್ವತ ಪಂಕ್ತಿಯೂ ಹಣೆಮಣಿಯುವಂತೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದುದು, ದೀರ್ಘಾಯತವಾದುದು, ಮಹೋತ್ತುಂಗವಾದುದು. ಆದರೆ ಅವರ ಬದುಕಿಗಿಂತಲೂ ಮಹೋನ್ನತವಾದುದು ಅವರ ಸಾವು. ಅವರ ಬದುಕಿನ ಬೃಹದ್ದೇವತಾಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕಲಶವಿಟ್ಟಂತಿದೆ ಅವರ ಸಾವು. ಅವರ ಬದುಕು ಹಿಮವತ್ ಪರ್ವತದಂತಿದ್ದರೆ ಅವರ ಸಾವು ಅದರ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಶಿಖರಗಳಾದ ಗೌರೀಶಂಕರ ಧವಳಗಿರಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಮೇಘಚುಂಬಿಯಾಗಿ ವ್ಯೋಮಾತೀತವಾಗಿ ದಿವೌಕಸವಾಗಿದೆ. ಆ ಜಗದ್ಗುರು ಮೃತಿಯಿಂದಲೆ ಅಮೃತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಪಡೆದು ಮೃತ್ಯು ಧನ್ಯವಾಗಿದೆ, ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದೆ. ಅವರಿರುವ ಆ

---

* ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರ ಅಸ್ಥಿ ವಿಸರ್ಜನಾನಂತರ ಮೈಸೂರು ನಗರದಲ್ಲಿ ತಾ॥ ೧೨-೨-೪೮ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪ್ರಚಂಡ ಬಹಿರಂಗ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ.

ಲೋಕ ನಮಗೆ ಇನ್ನೆಂದಿಗೂ ಅಪ್ರಿಯವಾಗಲಾರದು. ಆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾವು ಇನ್ನೆಂದಿಗೂ ತಪ್ಪಲಿಗಳಲ್ಲ. ನಮಗಿನ್ನು ಮೃತ್ಯುಭಯವಿಲ್ಲ; ನಮಗಿನ್ನು ಮರಣ ಭಯವಲ್ಲ.

ಯಾರ ಬದುಕು ಆತ್ಮಯಜ್ಞಪರಂಪರೆಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಿತವಾಗಿದೆಯೋ ಆ ತ್ಯಾಗಮೂರ್ತಿಗೆ ಸಾವು ವಿನಷ್ಟಿಯಲ್ಲ. ಯಾರ ಬದುಕೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸುದೀರ್ಘ ಕ್ಷಮಾಸೇತುವೆಯ ಕೋಟಿ ಕಮಾನುಗಳಂತೆ ರಂಜಿಸುತ್ತಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ದಯಾಮೂರ್ತಿಗೆ ಸಾವು ಎಂದಿಗೂ ಹತ್ಯೆಯಲ್ಲ. ಯಾರ ಜೀವಿತ ಸರ್ವವೂ ಸತ್ಯ ಅಹಿಂಸೆ ಪ್ರೇಮ ಶಾಂತಿಗಳ ಪುಣ್ಯಪ್ರಸರಣದಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಯವಾಯಿತೋ ಅಂತಹ ಶಾಂತಸಿದ್ಧನಿಗೆ ಮೃತ್ಯು ಎಂದಿಗೂ ಅಶಾಂತಿಯಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಚೇತನಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಕೋರುವುದು ಬರಿಯ ಒಂದು ಮಾನುಷ್ಯಮಾತ್ರ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ. ನಾವಿಲ್ಲಿ ಇಂದು ನೆರೆದಿರುವುದು ಅವರ ಮಂಗಳಮಯ ಪುಣ್ಯಸ್ಮರಣೆಗೆ ಭಕ್ತಿ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ "ಹೇ ಲೋಕಗುರು, ನಮ್ಮ ಮುನ್ನಡೆಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯಾಗು. ಕವಿದಿರುವ ಈ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕಿರಣ ಹಸ್ತದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ನಡಸು. ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹೆಡೆಯೆತ್ತುವ ಕ್ರೋಧ ಹಿಂಸೆ ಪ್ರತೀಕಾರಾದಿ ಅಹಂಕಾರ ಸರ್ಪಗಳಿಗೆ ಗರುಡಮಣಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ಅಸತ್ತಿನಿಂದ ಸತ್ತಿಗೆ, ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಜ್ಯೋತಿಗೆ, ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ಅಮೃತಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್" ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದಕ್ಕೆ. ಸರ್ವ ಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯಕ್ಕಾಗಿ, ಸರ್ವ ಜಾತೀಯ ಸೌಹಾರ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವಜನತಾ ಹೃನ್ಮೈತ್ರಿಗಾಗಿ ಅನವರತವೂ ತಪಸ್ವಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಜಗದ್ವಿಭೂತಿ ಗಾಂಧಿಜಿಯ ಇಹಜೀವನದ ಕಟ್ಟಕೊನೆಯ ಮರಣರೂಪದ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಯಜ್ಞದ ದಿವ್ಯ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ನಮ್ಮ ಆರಾಧನೆಯ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಧನ್ಯರಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವಿಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದೇವೆ.

ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯ ಮರಣವನ್ನು ದುರ್ಮರಣ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಅಜ್ಞಾನದ ಮಾತು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಸಾವಿನ ಸುಕೃತ ಲಭಿಸುವುದು ಭಗವತ್ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯೋ

ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಅವರು ರೋಗಗ್ರಸ್ತರಾಗಿ ಸತ್ತವರಲ್ಲ; ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೊಳಗಾಗಿ ವೈದ್ಯರಿಂದಾಗಲಿ ಔಷಧಿಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಪೀಡಿತರಾಗಿ ಮಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಲೋಭವಿಷಯಾಸಕ್ತರಾಗಿರುವಾಗ ಹೃದಯಸ್ತಂಭನದಿಂದ ಸಾಯಲಿಲ್ಲ. ಸಂಕುಚಿತಭಾವ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಪಕ್ಷ ವಿಪಕ್ಷಗಳ ಕ್ಷುದ್ರವಾದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಹಿಟ್ಲರನಂತೆ ಸತ್ತವರಲ್ಲ; ಮುಸ್ಸೋಲಿನಿಯಂತೆ ಮಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸಾಕ್ರೆಟೀಸನಂತೆ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದರು; ಯೇಸುಕ್ರಿಸ್ತನಂತೆ ಶಿಲುಬೆಗೇರಿದರು. ಲೋಕಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗ, ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಸಭೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಮಾನವ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವನ್ಮುಖವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಏನು ನಡೆದರೂ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆ ಎಂದು ಎದೆತೆರೆದು ನಿಂತಿರುವಾಗ, ರಾಮ ರಾಮ ಎಂದು ತಮ್ಮ ನಚ್ಚಿನ ಮಹಾಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಲೋಕಕಂಠದ ದುಃಖ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತಿಜನ್ಯ ಚೀತ್ಕಾರ ಹಾಹಾಕಾರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ತಮ್ಮ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ದಿವ್ಯಾಗ್ನಿಗೆ ಬೇಳುವೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದರು. ಬೆಂದಿರುಹದೆ ರಣವೀರನಂತೆ ಗುಂಡಿಗೆ ಗುಂಡಿಗೆಯೊಡ್ಡಿ ದೇಹವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಿದರು. ಎಂತಹ ವೀರಯೋಧನ ವಕ್ಷವೂ ಕರುಬುವಂತಿತ್ತಂತೆ ಬಾಪೂಜಿಯ ರಕ್ತಾಂಕಿತವಾದ ವಿಶಾಲವಕ್ಷ. ಅವರ ಬದುಕಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಎಂತಹ ತ್ರಿಲೋಕ ವೀರಯೋಧನೂ ಕರುಬುವಂತಿದೆ ಅವರ ಜೀವನ ಕಥೆ! ದೇವರು ಇಚ್ಛಿಸಿದಾಗಲೆ ಅವರನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದಿದ್ದಾನೆ. ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ ನಮ್ಮ ಕುಬ್ಜ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಭಯಂಕರ ದುರ್ಘಟನೆಯಾಗಿ ತೋರುವ ಈ ಲೋಕಶೋಕದ ಅಪಮೃತ್ಯುವಿನ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಮೃತಕುಂಭ ಗುಪ್ತವಾಗಿದೆಯೋ ಹೇಳಬಲ್ಲವರಾರು?

ಅವರು ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಹದಿಮೂರು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಹೃದಯದಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿದ ರಕ್ತಧಾರೆಯಿಂದ ಅಮೃತ ಭಾಗೀರಥಿಯದು ಮೂಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ತಾತ್ಕಾಲಿಕವೋ ಚಿರಕಾಲಿಕವೋ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೂ ಹಿಂಸೆ ದ್ವೇಷ ಅಸೂಯೆ ಅಪನಂಬಿಕೆಯ ಆಸುರೀಶಕ್ತಿಗಳು ನಾಚಿ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ

ದೈವೀಶಕ್ತಿಗಳಾವ ಸ್ನೇಹಸೌಹಾರ್ದ ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳಿಗೆ ಎಡೆಗೊಡುತ್ತಿರುವ ಮಂಗಳವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ದಿನದಿನವೂ ಘೋಷಿಸುತ್ತಿವೆ. ಭರತಖಂಡದ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಗೌರವ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಡೆದ ಗಾಂಧಿಜಿಯ ಕಳೇಬರದ ಶ್ಮಶಾನಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂವಿನ ಕಣ್ಣೀರು ಮುಸಲ್ಮಾನನ ಕಣ್ಣೀರಿನೊಡನೆ ಸಂಗಮಿಸಿ, ಮುಸಲ್ಮಾನನ ಕಂಬನಿ ಸಿಖ್ಖನ ಕಂಬನಿಯೊಡನೆ ಸಂಗಮಿಸಿ, ಹಿಂದು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಖ್ಖರು ತಮ್ಮ ಶೋಕಾಶ್ರುಗಳಿಂದಲೆ ಪಾವನತರವಾದ ತ್ರಿವೇಣೀ ಸಂಗಮವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ತ್ರಿವೇಣೀತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮತದವರೂ ಮಿಂದು ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದು ಪೂಜ್ಯ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಭಸ್ಮಾಸ್ಥಿರೂಪವಾದ ಅವಶೇಷವನ್ನು ಒಳಕೊಂಡು ಸುತೀರ್ಥವಾದ ಪ್ರಯಾಗಕ್ಷೇತ್ರದ ತ್ರಿವೇಣೀ ತೀರ್ಥವು ಆ ದಿವ್ಯತರ ಅಶ್ರುತ್ರಿವೇಣೀ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿರೂಪಮಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಥಮ ಶಾಂತಿ ದೂತನಿಗಾದ ಗತಿಯೇ ಅವರ ದ್ವಿತೀಯ ಶಾಂತಿದೂತನಿಗೂ ಆಯಿತೆಂದು ಕ್ರೈಸ್ತ ಬಾಂಧವರು ವಿನಮ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದೆಹಲಿಯ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಹೋದರರು ತಮ್ಮ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿದ ಹುತಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಜಿಯ ಭಸ್ಮಾವಶೇಷವನ್ನು ಜುಮ್ಮಾಮಸೀದಿಯೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಮಾಡಿ ಚೈತ್ಯಮಂದಿರವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಂತಹನ ಹೃದಯವಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಲುಕ್ಕದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಮತಗಳವರೂ, ತಮ್ಮ ಭೇದಗಳೇನೆ ಇರಲಿ, ಏಕಕಂಠದಿಂದ ತಂತಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನೂ ಸತ್ಯಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಘೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಮೂಲೆಮೂಲೆಗಳಿಂದ, ಬಹುದೂರದ ಅಜ್ಞಾತ ಪ್ರಾಂತಗಳಿಂದ, ರೈತ ರಾಜ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷ ಕಾರ್ಮಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಲಕ್ಷಲಕ್ಷ ದುಃಖದಗ್ಧ ಹೃದಯಗಳಿಂದೆದ್ದ ಕೋಟಿಕೋಟಿ ಶೋಕವಾಣಿಗಳು ಹಿಂಸೆಗೆ ಆಹುತಿಯಾದ ಅಹಿಂಸಾ ಪ್ರವಾದಿಯ ಸ್ತೋತ್ರಗಾನ ಗೆಯ್ಯುತ್ತಿವೆ. ಆಳಾಳಿನ ಎದೆಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ದೈವೀಶಕ್ತಿ ತನ್ನನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸಿದ ಆಸುರೀ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದಮನಮಾಡಲು ದೃಢಪ್ರತಿಜ್ಞಾರೂಢವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಮಹಾತ್ಮರು

ಹುತಾತ್ಮರೂ ಆದಲ್ಲದೆ ನರಚೇತನ ತನ್ನ ತಮೋ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರ ಲಾರದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿಸಿದ ಧರ್ಮಜ್ಯೋತಿ ಹುತಾತ್ಮರಾದ ಅವರ ರಕ್ತ ತೈಲದಿಂದಲೇ ಪೋಷಿತವಾಗಿ, ಉಜ್ವಲತರವಾಗಿ, ತನ್ನ ಭಗವದ್‌ದೀಪ್ತಿಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಾ, ಲೋಕದ ತಮಸ್ಸು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗುವವರೆಗೂ ವಿಶ್ರಮಿಸು ವುದಿಲ್ಲ. ಆಸುರೀ ಶಕ್ತಿ ತನ್ನ ಕ್ರೂರವರ್ತನೆಯಿಂದಲೇ ದೈವೀಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರೋಜ್ವಲಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ, ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿಯೂ ವೈಯ ಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೂ, ಆಸುರೀ ಶಕ್ತಿಗಳ ದಮನಕ್ಕೂ ದೈವೀ ಶಕ್ತಿಗಳ ಉತ್ಥಾನಕ್ಕೂ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಬದ್ಧರಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಗಾಂಧಿಜಿಯ ಮಹಾತ್ಯಾಗ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ; ಅವರ ಮಹಜ್ಜೀ ವನ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ; ಸಂತುಷ್ಟವಾದ ಅವರ ದಿವ್ಯಚೇತನ ನಮಗೆ ಕೃಪಾಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರ ಉಸಿರು ದಿನವೂ ನಾವು ತಿನ್ನುವ ಉಪ್ಪುಅನ್ನದಿಂದ ಹಿಡಿದು ನಾವು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಪರಮಾತ್ಮನವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಬಾಳ್‌ಬಟ್ಟೆಯ ಎಳೆಎಳೆಯಲ್ಲೂ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ದೆಯೋ ಅಂತಹರ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಸಾವಲ್ಲ ಎಂಬುವನ್ನು ನಮ್ಮ ವರ್ತನೆ ಯಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಧನ್ಯರಾಗೋಣ.

ಅಲ್ಪಗಾತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಗಾಂಧಿಜಿಯ ಕಳೇಬರ ಇಂದು ಭೂಮ ವಾಗಿದೆ; ವಿರಾಡ್ರೂಪಿಯಾಗಿದೆ. ಅದು ಭರತಖಂಡವನ್ನೆಲ್ಲ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವಳಿಯಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿದೆ. ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪುಣ್ಯನದಿಗಳೆಲ್ಲ ಅವರ ಅವಶೇಷವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಉಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿ ಸಾಗರೇಶ್ವರನೆಡೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅವರ ದಿವ್ಯ ಚಿತೆಯ ಬೂದಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹರಡಿ ಭರತವರ್ಷದ ಮೃತ್ತಿಕೆ ಯನ್ನು ಪವಿತ್ರತರವನ್ನಾಗಿಮಾಡಿದೆ. ಮಹಾತ್ಮರು ಬೂದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಂಕಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನೆದರೆ ಆ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕೊಳೆಕಸಗ ಳೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಜಾತಿ ಮಾತ್ಸರ್ಯ, ವರ್ಣದ್ವೇಷ, ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲು ಹೆಚ್ಚಾದ ಪ್ರಾಂತೀಯತಾಸ್ಪರ್ಧೆ, ಶ್ರೀಮಂತ ದರಿದ್ರಭಿನ್ನತೆ, ಕ್ರೌರ್ಯಪ್ರತೀಕಾರ

ಮನೋಧರ್ಮ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅವರ ಚಿತಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದಹಿಸಿಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸೋಣ.

ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯನದಿಗಳಿಂದು ಗಾಂಧಿ ಗಾಂಧಿ ಗಾಂಧಿ ಎಂದು ಕಲ್ಲೋಲವರದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತಿವೆ. ನಮ್ಮ ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಗೆ ಜಯ ಎಂದು ಉಲಿಯುತ್ತಿವೆ. ನಮ್ಮ ಅನಿಲದೇವ ಗಾಂಧಿಜಿಯ ಗಂಧಚಿತೆಯ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಆನಂದೋನ್ಮತ್ತನಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮ ಅಗ್ನಿದೇವ ಮಹಾತ್ಮರ ಪವಿತ್ರ ಕಳೇಬರವನ್ನು ದಹಿಸಿದ ಪುಣ್ಯಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮದಿಂದ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿ ಭವ್ಯತರನಾಗಿದ್ದಾನೆ! ಪುತ್ರಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಗಾಂಧಿಜಿಯನ್ನು ಹೆತ್ತು ಹೊತ್ತ ಭಾರತಾಂಬೆಯ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯದಿಂದ ಭಾವೋನ್ಮತ್ತನಾಗಿ ಸಮುದ್ರರಾಜನು ತರಂಗತರಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಗದ್ಗದ ಕಂಠನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇದು ದಿಟವಾಗಿಯೂ ವಿರಾಡ್ಘಟನೆ, ಸಮಸ್ತ ಪೃಥ್ವೀಚೇತನವನ್ನೂ ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿಸುವ ವಿರಾಡ್ಘಟನೆ!

ಭಕ್ತಿಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹೇಳುವ ನಾರದಮಹರ್ಷಿಗಳ ಪೂಜ್ಯವಾಣಿ ಪ್ರಮಾಣಪುರುಷರಾದ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಜಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. " ತೀರ್ಥೀ ಕುರ್ವಂತಿ ತೀರ್ಥಾನಿ; ಸುಕರ್ಮೀ ಕುರ್ವಂತಿ ಕರ್ಮಾಣಿ; ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರೀ ಕುರ್ವಂತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ, ನಾಸ್ತಿ ತೇಷು ಜಾತಿವಿದ್ಯಾರೂಪ ಕುಲ ಧನ ಕ್ರಿಯಾದಿ ಭೇದಃ "

" ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಸುತೀರ್ಥಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸುಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ವಿದ್ಯೆ ರೂಪ ಕುಲ ಧನಕ್ರಿಯಾದಿ ಭೇದಗಳಿಲ್ಲ".

ಆರುತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಭರತವರ್ಷದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋದಯದ ಮಹಾಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಶಿಲ್ಪಿ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಜಿಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಬರೆದ ಕವನಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನೋದಿ ನನ್ನ ಈ ಭಾಷಣ ರೂಪದ ಭಕ್ತಿಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಬಾಪೂಜಿಯ ಸಿರಿಯಡಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ:

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಶಿಲ್ಪಿ

ಮರೆವುದೆಂತಾ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಶಿಲ್ಪಿಯಂ
ದಿವ್ಯದಿನದೀ ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ?
ಮರೆವುದೆಂತಯ್ ಭುವನ ಗೌರವ ಮಹಾತ್ಮನಂ
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದೀ ಸುಪ್ರಭಾತದಲ್ಲಿ?
ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನಿಡಿಸಿ ಕೈಹಿಡಿದು ನಡೆಗಲಿಸಿ
ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ತಂದ ಆ ತಂದೆಯೆಲ್ಲಿ?
ಎಲ್ಲಿ? ಓ ಅವನೆಲ್ಲಿ? ನಿಜ್ಜವೂ ನಮ್ಮೆದೆಯ
ನಂಜೀಂಟುವಾ ನೀಲಕಂಠನೆಲ್ಲಿ?

ಜನಮನದ ಹಗೆತನದ ರೋಷಹಾಲಾಹಲದಿ
ಹಾಲುದಿಸಿ ಬರುವಂತೆ ಮೂಡಿ ಬಂದೆ!
ಕ್ರಿಸ್ತಬುದ್ಧರ ಮೈತ್ರಿಯಂ ಸಾರಿ ಸಾಧಿಸುತೆ
ವಿಶ್ವ ಸೇವಕರ ಪಂಕ್ತಿಯಲಿ ನಿಂದೆ!
ಯಂತ್ರ ನಾಗರಿಕತೆಯ ರಾಜಕೀಯದ ಕುಟಿಲ
ತಂತ್ರಕಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಂತ್ರವನು ತಂದೆ!
ಇಂದಿನುತ್ಸವಕೆಮ್ಮನುಳಿದೆಲ್ಲಿ ಹೋದೆ, ಹೇ
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕನ್ಯೆಯಂ ಪಡೆದ ತಂದೆ?

ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವದೊಳವನಿಲ್ಲ; ಆ ದೂರದಲಿ
ಕ್ರೋಧಕಾರ್ಪಣ್ಯ ರೋದನಗಳೊಡನೆ,
ಕೆನ್ನೀರು ಕಣ್ಣೀರುಗಳ ಹೊನಲ ಗೋಳ್ ನಡುವೆ
ದಾರಿದ್ರ್ಯದೈನ್ಯ ಧನಮದಗಳೊಡನೆ
ವಾದಿಸುತೆ ಬೋಧಿಸುತೆ ಕರುಣೆಯಂ ಸಾಧಿಸುತೆ
ಭಕ್ತಿಯಿಂ ದೇವನಂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೆ
ನಿರಶನ ವ್ರತನಿಷ್ಠನಾಗಿಹನು ನೋಡಲ್ಲಿ
ಧರ್ಮ ಶಕ್ತಿಯ ಕೃಪೆಯನರ್ಥಿಸುತ್ತೆ!

ಈಶ್ವರ ಕೃಪಾಬಲದ ಯಾಚನೆಯು ಸಲುವಾಗಿ
ಭೂಮಾತೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ದೂತಭಿಕ್ಷು;
ಈ ಲೋಕವುಂ ನಿರ್ನಿಮೇಷಮುವಲೋಕಿಸುವ
ಆ ಲೋಕ ಋತದೊಂದಲೋಕಚಕ್ಷು.
ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಂ ಸೃಷ್ಟಿ ತಾನಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳೆ
ದುಡಿಯುತಿರ್ಪುದಕವನೆ ದಿವ್ಯಸಾಕ್ಷಿ.
ಗಾಂಧಿಯೆಂಬಾ ಪೆಸರೆ ನಾಂದಿಯಾಗಲಿ ನಮ್ಮ
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಭ್ರಮಕೆಃ ಹಾಡು, ಪಕ್ಷಿ!

ಜಯ್! ಶ್ರೀಗಾಂಧಿಗೆ ಜಯ್!
ಜಯ್! ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಶ್ರೀ ನಾಂದಿಗೆ ಜೈ!
ಜಯ್! ಭಗವತ್ ಕೃಪೆಯಾ ಶ್ರೀಮತ್ ಕರುಣೆಯ
ಚಿರಬಂಧಿಗೆ ಜಯ್!
ಜಯ್! ರಾಷ್ಟ್ರಧ್ವಜಕೆ!
ಜಯ್! ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವ ಸಾಧಿಸಿದಾ ವೀರ ಶ್ರೀಭುಜಕೆ!
ಜಯ್! ಸತ್ಯಅಹಿಂಸಾ ತ್ಯಾಗ ಸಮರ್ಪಣದಾ ಋತ
ಚಿನ್ಮಯ ನಿಜಕೆ!

—'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋದಯ ಮಹಾಪ್ರಗಾಥಾ'ದಿಂದ.